

Sygn. akt I ACa 460/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Józef Wąsik (spr.)
Sędziowie:	SSA Teresa Rak SSA Jerzy Bess
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa J. P.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K.

o stwierdzenie nieważności walnego zgromadzenia

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 30 listopada 2015 r. sygn. akt I C 2020/15

oddala apelację.

SSA Teresa Rak SSA Józef Wąsik SSA Jerzy Bess

Sygn. akt I A Ca 460/16

UZASADNIENIE

Powód J. P. wytoczył powództwo o stwierdzenie nieważności Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. przeprowadzonego w dniach w dniach 23 i 24 czerwca 2015r.

Na uzasadnienie żądania podniósł, że Walne Zgromadzenie zostało zwołane w dwóch częściach, pierwsza na dzień 23 czerwca 2015r., druga na dzień 24 czerwca 2015r. Zarzucił, iż statut Spółdzielni nie przewiduje możliwości odbycia walnego zgromadzenia w częściach, natomiast art. 8³ ust. 1 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych przewiduje możliwość podziału walnego zgromadzenia na części, jeżeli tak stanowi statut. Zwołanie Walnego Zgromadzenia w dwóch częściach było zatem pozbawione podstawy prawnej.

Ponadto zarzucił, iż powód w dniu 19 czerwca 2015r. złożył poprawki do projektów uchwał. Zgodnie z postanowieniem art. 8³ ust.13 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych zarząd był zobowiązany do przygotowania pod względem formalnym i przedłożenia pod głosowanie projektów poprawek, czego nie uczynił, ograniczając się do informacji o wpływie poprawek oraz oceny, iż są one bezwartościowe.

Pozwana Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w K. wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu. W uzasadnieniu podnosiła, iż Walne Zgromadzenie Spółdzielni zwołane zostało w dwóch częściach zgodnie z §(...)ust. (...)Statutu Spółdzielni. Ponadto podnosiła, iż powód złożył w dniu 19 czerwca 2015r. poprawki do projektów uchwał, jednakże propozycje powoda nie zostały uwzględnione, bowiem były sprzeczne ze statutem spółdzielni oraz obowiązującymi przepisami o spółdzielniach mieszkaniowych i prawem spółdzielczym. Zarzucała nadto, iż zgodnie z art. 42 ust. 3 ustawy prawo spółdzielcze przedmiotem zaskarżenia może być podjęta uchwała sprzeczna z postanowieniami statutu lub dobrymi obyczajami lub godząca w interesy Spółdzielni lub mająca na celu pokrzywdzenie jej członków.

Wyrokiem z dnia 30 listopada 2015r Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej ze" kwotę 197,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód J. P. jest członkiem Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K..

W dniu 17 marca 2015r. Rada Nadzorcza Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. podjęła uchwałę Nr (...)w sprawie podziału członków Spółdzielni Mieszkaniowej do udziału w poszczególnych częściach Walnego Zgromadzenia. Uchwała podjęta została w oparciu o § 75 ust.1 pkt 4⁽¹⁾ i § 58 ust. 1⁽¹⁾ Statutu Spółdzielni. W dniu 23 czerwca 2015r. odbyło się Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni, w którym do wzięcia udziału uprawniona była pierwsza grupa członków w liczbie 1636 uprawnionych. W zebraniu uczestniczyło 91 członków Spółdzielni. Na zebraniu podjętych zostało 15 uchwał. W dniu 24 czerwca 2015r. odbyło się kolejne Walne Zgromadzenie Członków Spółdzielni, w którym do wzięcia udziału uprawniona była druga grupa członków w liczbie 1671 uprawnionych. W zebraniu uczestniczyło 88 członków Spółdzielni. Na zebraniu podjętych zostało 15 uchwał tożsamych z uchwałami podjętymi w pierwszej części Walnego Zgromadzenia. (protokoły z zebrania pierwszej i drugiej części Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. k. 21-48)

W dniu 19 czerwca 2015r. Powód J. P. złożył pismo do Zarządu Spółdzielni zawierające poprawki do projektów uchwał mających być przedmiotem rozpoznania na Walnym Zgromadzeniu Członków Spółdzielni w dniach 23 i 24 czerwca 2015r. (pismo k. 4-7)

Na Walnym Zgromadzeniu Prezes Zarządu Spółdzielni poinformowała zebranych o fakcie nieuwzględnienia poprawek do projektu zmian do Statutu i uchwał nr(...) i (...) złożonych przez Powoda J. P.. (protokoły z zebrania pierwszej i drugiej części Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. k. 21-48).

W ocenie Sądu Okręgowego, powództwo nie zasługuje na uwzględnienie. Przepisy ustawy z dnia 16 września 1982r. (t.j. Dz.U. 2013.1443) Prawo spółdzielcze w art. 42 przewidują możliwość wystąpienia z powództwem o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia w przypadku jej sprzeczności z postanowieniami statutu bądź dobrymi obyczajami, jeśli uchwała godzi w interesy spółdzielni albo ma na celu pokrzywdzenie jej członka (§ 3 w związku z § 4).

Nadto powołany przepis art. 42 Prawa spółdzielczego daje możliwość wystąpienia z powództwem o stwierdzenie nieważności uchwały sprzecznej z ustawą, bądź o ustalenie nieistnienia uchwały (§ 2 i § 9). Przepisy ustawy prawo spółdzielcze nie przewidują natomiast możliwości wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności walnego zgromadzenia spółdzielni.

Powód w uzasadnieniu swojego żądania powołuje się na uchybienia formalne dotyczące zwołania Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni w dwóch częściach jako niezgodnego z prawem i postanowieniami statutu, jak

również uchybienia dotyczące braku głosowania nad poprawkami zgłoszonymi przez powoda. Podkreślić należy przy tym, iż powód nie powołuje się konkretnie jak podnoszone przez niego uchybienia wpłynęły na ważność i treść podjętych na zgromadzeniu uchwał. W przypadku uznania, iż podjęte uchwały z uwagi na tryb zwołania Walnego Zgromadzenia są uchwałami nieważnymi, powód ma możliwość wniesienia powództwa o ustalenie nieważności uchwał stosownie do art. 189 k.p.c., w przypadku zaś zarzutu sprzeczności z postanowieniami statutu – powództwo o uchylenie uchwały. Na marginesie Sąd podkreślił, iż powód wystąpił również z takim powództwem prowadzonej odrębnie.

Mając na uwadze powyższe wobec braku podstaw prawnych uwzględnienia żądania pozwu Sąd nie rozważał merytorycznie zarzutów powoda podniesionych w pozwie.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając powoda jako stronę przegrywającą proces kosztami procesu na rzecz strony pozwanej, obejmującymi wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 180 zł ustalone stosownie do §10 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013r. poz. 490) oraz opłatę od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Apelację od tego wyroku wniósł powód zarzucając:

1/ brak jednoznacznego odniesienia się do zgodności statutowej zwołania Walnego Zgromadzenia, tj. faktów uzasadniających wniesiony pozew;

2/ selektywną ocenę materiału dowodowego.

Na tej podstawie wniósł o zamianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie w całości żądania pozwu.

Strona pozwana nie odniosła się do apelacji.

Sąd Apelacyjny, zważył, co następuje:

Brak podstaw prawnych do uwzględnienia apelacji.

Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne oraz trafnie zastosował przepisy prawa materialnego i procesowego.

Sąd jest związany żądaniem powoda wyrażonym w pozwie i nie może orzekać o innym żądaniu ani ponad to żądanie (art. 321 § 1 k.p.c.). Zatem zakres wyrokowania określony jest zakresem żądania, jakie ostatecznie było podtrzymywane przed zamknięciem rozprawy w sądzie I instancji. Zakaz wyjścia ponad żądanie dotyczy roszczenia w talk w sensie ilościowym jak i jakościowym.

Oznacza to, że Sąd w niniejszej sprawie nie mógł orzec o ważności uchwał podjętych na Walnym Zgromadzeniu lub ich uchyleniu ani istnieniu lub nieistnieniu.

Powód domagał się stwierdzenia, czyli ustalenia nieważności Walnego Zgromadzenia Członków Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w K. przeprowadzonego w dniach 23 i 24 czerwca 2015r.

W pierwszym rzędzie zatem należy rozstrzygnąć czy takie roszczenie obowiązujące prawo (zarówno Prawo spółdzielcze dalej: „Pr. spółdz.” jak i inne ustawy) przewiduje, czy też nie.

Z ustawy Prawo spółdzielcze wynika, że zaskarżanie uchwał walnego zgromadzenia jest możliwe za pomocą dwóch odrębnych środków prawnych, a mianowicie:

1) powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały (gdy występuje sprzeczność uchwały z ustawą - art. 42 § 2 pr. spółdz.);

2) powództwa o uchylenie uchwały (w razie sprzeczności uchwały bądź z postanowieniami statutu, bądź z dobrymi obyczajami lub gdy uchwała godzi w interes spółdzielni albo ma na celu pokrzywdzenie jej członka - art. 42 § 3 pr. spółdz.)

Nadto na podstawie art. 189 k.p.c. w drodze powództwa o ustalenie nieistnienia uchwały (gdy występują takie nieprawidłowości w zwołaniu walnego zgromadzenia lub w obradowaniu, które wyłączają możliwość przyjęcia usprawiedliwionego zapatrywania, że organ ten był zdolny do powzięcia woli - art. 42 § 9 pr. spółdz.).

W razie zbiegu podstaw z art. 42 § 2 z art. 42 § 3 pr. spółdz. pierwszeństwo ma nieważność bezwzględna będąca wynikiem sprzeczności uchwały z ustawą. Oznacza to, że sprzeczność uchwały ze statutem może stanowić podstawę uchylenia uchwały tylko wówczas, gdy nie jest ona równocześnie sprzeczna z ustawą (wyrok SA w Krakowie z dnia 14 września 2012 r., I ACa 784/12, LEX nr 1223212).

Z żądaniem ustalenia (stwierdzenia) nieważności uchwały walnego zgromadzenia spółdzielni jest integralnie powiązane wskazanie bezwzględnie obowiązującego przepisu ustawy (*ius cogens*), z którym koliduje kwestionowana uchwała (wyrok SN z dnia 9 lutego 2011 r., V CSK 239/10, LEX nr 1102882).

Uchwała walnego zgromadzenia podjęta w sposób niezgodny z postanowieniami statutu bądź dobrymi obyczajami lub godząca w interesy spółdzielni albo mająca na celu pokrzywdzenie jej członka jest dotknięta względną nieważnością (traci ona moc dopiero w razie jej prawomocnego uchylenia przez sąd). Oznacza to, że osoby, którym przysługuje legitymacja czynna do wniesienia powództwa o uchylenie uchwały, mogą podważać jej moc obowiązującą w zasadzie tylko w trybie art. 42 § 3 pr. spółdz. W tym trybie można zaskarżać do sądu każdą uchwałę, bez względu na to, jakiej sprawy ona dotyczy, z powodów wyżej powołanych. Jeżeli nie będzie uzyskany w tym trybie wyrok orzekający uchylenie uchwały względnie nieważnej, będzie ona obowiązywać członków spółdzielni mimo jej wadliwości polegającej nawet na naruszeniu statutu. Uchwałę taką może uchylić ze skutkiem *ex tunc* tylko sąd (por. Adam Stefaniak: Komentarz do art.42 ustawy - Prawo spółdzielcze, Wydawnictwo Lex).

Jeżeli podstawy zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia wymienione w art. 42 § 3 pr. spółdz. odnoszą się tylko do niektórych postanowień uchwały, wówczas uchyleniu przez sąd podlega nie cała uchwała, lecz tylko te jej postanowienia, które pozostają w sprzeczności ze statutem bądź dobrymi obyczajami lub godzą w interesy spółdzielni albo mają na celu pokrzywdzenie jej członka, chyba że z okoliczności wynika, iż bez tych postanowień zaskarżona uchwała nie zostałaby podjęta (por. także wyrok SN z dnia 15 kwietnia 1999 r., I CKN 1088/97, OSNC 1999, nr 11, poz. 193).

Oprócz uchwał bezwzględnie nieważnych (por. art. 42 § 2 pr. spółdz.) i względnie nieważnych (por. art. 42 § 3 pr. spółdz.) występują także uchwały nieistniejące (*actus non existens*). O uchwale nieistniejącej można mówić wtedy, gdy występują takie podstawowe uchybienia w zakresie elementów konstytucyjnych uchwały, jak np. brak wymaganej w ustawie lub statucie większości głosów do podjęcia uchwały albo brak na walnym zgromadzeniu wymaganego quorum (por. art. 41 § 2 pr. spółdz.) A zatem uchwała organu spółdzielni może być uznana za nieistniejącą jedynie w przypadku najpoważniejszych wad, wykluczających wyrażenie oświadczenia woli uprawnionych podmiotów (wyrok SN z dnia 24 września 2003 r., I PK 336/02, OSNP 2004, nr 18, poz. 314).

Uchwałę walnego zgromadzenia poczytuje się za nieistniejącą w szczególności wtedy, gdy posiedzenie „organu” zostało samorzutnie zwołane przez grupę członków bez zachowania wymaganej procedury, uchwałę podjęto bez przewidzianego w statucie quorum albo bez wymaganej większości głosów, uchwałę podjęto w sprawie nieumieszczonej w porządku obrad, wyniki głosowania zostały sfalszowane, zastosowano przymus fizyczny wobec członków, uchwała została podjęta nie na serio, zaprotokołowano uchwałę bez podjęcia głosowania albo treść uchwały jest niezrozumiała i nie można ustalić jej sensu w drodze wykładni. W katalogu przyczyn nieistnienia uchwały mieści się również sytuacja, gdy - zdaniem członka spółdzielni - uchwała została podjęta przez organ nieistniejący (wyrok SN z dnia 14 marca 2013 r., I CSK 382/12, Biul. SN 2013, nr 6, s. 10).

Jeżeli w rzeczywistości uchwała nie została podjęta, to nie sposób mówić o niej, że jest ona skuteczna czy bezskuteczna; uchwała w takim przypadku po prostu nie istnieje. Uchwały takiej - jako nieistniejącej - nie można zaskarżyć w trybie art. 42 § 3 pr. spółdz. Uchylić można jedynie uchwałę, która istnieje. W takim wypadku możliwe byłoby wytoczenie powództwa o ustalenie, że uchwała nie istnieje (art. 189 k.p.c.) lub bronić się przed jej skutkami przez podniesienie w konkretnej sprawie zarzutu jej nieistnienia.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Brzmienie tego przepisu wyklucza możliwość ustalenia faktu, bądź stanu faktycznego (zespołu faktów, wydarzeń faktycznych) np. przez żądanie ustalenia ich ważności lub nieważności (por. Komentarz do kodeksu postępowania cywilnego: Małgorzata Manowska: tom, I, s.553, Wyd. Wolters Kluwer 2015).

Interes prawny powoda jako członka spółdzielni nie budzi wątpliwości, ale to nie wystarcza do żądania ustalenia nieważności wydarzenia faktycznego, czyli zespołu faktów, jakim jest walne zgromadzenie członków spółdzielni. Stosunkiem prawnym są dopiero uchwały podjęte na takim zgromadzeniu i tylko one mogą być zaskarżane.

Powyższa argumentacja prowadzi do wniosku, że zaskarżony wyrok jest zgodny z prawem. Skoro zgłoszone żądanie w ogóle jest niedopuszczalne przez prawo, to znaczy, że nigdy nie może być uwzględnione. W takiej sytuacji niecelowe jest badanie istnienia przesłanek tego żądania, skoro nawet w przypadku ich zachodzenia i tak żądania nie można uwzględnić.

Jedynie zatem na marginesie - z uwagi na wyraźne żądanie powoda, który nie jest prawnikiem – Sąd Apelacyjny zauważa, że nie ma racji powód twierdząc, że statut pozwanej Spółdzielni nie przewiduje przeprowadzenia obrad Walnego Zgromadzenia w częściach. Taką możliwość statut wyraźnie przewiduje w § 62, 63 pkt 5, 64, 65 i 66 w zw. z art. 61 statutu. Nadto zaskarżeniu podlegają tylko uchwały podjęte, a nie takie, które na skutek nieuwzględnienia wniosków członków spółdzielni zgłoszonych w trybie art. 8³ ust.13 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych zarząd nie poddał pod głosowanie.

Z omówionych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Teresa Rak SSA Józef Wąsik SSA Jerzy Bess